

14. ROČNÍK DEJEPISNEJ OLYMPIÁDY
Krajské kolo 2021/2022
Kategória C (9. ročník ZŠ a 4. ročník OG)

Poznámka: Otázky monotematickej časti sú označené *.

1. **Z ponúknutých možností vyberte iba tých päť, v ktorých pamiatky nie sú zapísané do UNESCO.**

a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	h)
Banská Bystrica	Leštiny	Dolný Kubín	Zvolenský hrad	Bardejov	Tvrdošín	Trnava	Kežmarok
i)	j)						
Spišský hrad	Nitra						

2. Na obrázku vidíte menej tradičný pohľad na časť opevnenia mesta Bardejov, ktoré patrí medzi najzachovalejšie na Slovensku.

Prečítajte si uvedené výroky, ktoré sa týkajú mestského opevnenia a rozhodnite (vyberte), či sú pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).

- a) Opevnenie mesta môžeme nazvať aj - tortifikačný systém. áno / nie
- b) Opevnenie mesta môžeme nazvať aj - fortifikačný systém. áno / nie
- c) Bardejov mal svoje opevnenie v 15. storočí. áno / nie
- d) Bardejov mal svoje opevnenie v 12. storočí. áno / nie
- e) Na obranu brán slúžilo prestavané opevnenie – barbakan. áno / nie
- f) Na obranu brán slúžilo prestavané opevnenie – barboran. áno / nie

3. Na obrázku (z námestia v Bardejove) vidíte novodobú sochu, ktorá súvisí s vykonávaním spravodlivosti v minulosti.

Hrdelné právo sa však v stredoveku odohrávalo v Bardejove na inom mieste, pri stĺpe, kde horelo svetlo, ktoré malo orientačnú, ale aj spomienkovú funkciu. Do pripraveného políčka uveďte gramaticky správne zapísané dnešné pomenovanie takéhoto stĺpu. Pomôžte si aj nasledujúcimi písmenami, z ktorých viete poskladať správnu odpoveď.

l a o v ý m p

4. Bardejov sa v 16. storočí stáva významným kultúrnym centrom – rozvíja sa školstvo, náboženský život a kníhtlač. Prečítajte si uvedené výroky, ktoré súvisia s rozvojom mesta a rozhodnite (vyberte), či sú pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).

Budova bardejovskej školy.

a) V roku 1581 bol v Bardejove vytlačený preklad Katechizmu Martina Luthera do vtedajšej slovenčiny.

áno / nie

b) Ku kultúrnemu životu v meste prispela Guttenbergova tlačiareň, ktorá tu mala svoje sídlo.

áno / nie

c) Leonard Stöckel vydal organizačný a študijný poriadok - Zákony bardejovskej školy, ktorý sa považuje za jeden z najstarších pedagogických dokumentov na Slovensku.

áno / nie

d) Ku kultúrnemu životu v meste prispela Guttgeselova tlačiareň, ktorá tu mala svoje sídlo.

áno / nie

e) V osemdesiatych rokoch 16. storočia odlial zvonolejár Ján pre Kostol sv. Egídia vtedy jeden z najväčších zvonov na území dnešného Slovenska, štvortonového Urbana.

áno / nie

Prečítajte si uvedený text a opravte v ňom štyri chyby. Zvýraznené slová sú správne a nie je možné ich meniť/opravovať. V prvom stĺpci vyberte z možností chybný údaj / slovo a napíšte k nemu aj správne znenie.

Spišský hrad leží **neďaleko od rieky Hron**. **Na hradnom kopci** si koncom 2. tisícročia pred n. l. (pred Kr.) **vybudoval** opevnené sídlisko s akropolou aj ľud prešovskej **kultúry**. K **najstaršej** čiastočne zachovanej časti hradu patrí gotický **palác**, ktorý vidíte na obrázku. Keď hrad **stratil svoju vojenskú funkciu**, spustol a v devätnástom storočí vyhorel.

chybný údaj

správny údaj

2. tisícročia / akropolou / Hron / opevnené / prešovskej / sídlisko / Spišský hrad

2. tisícročia / akropolou / Hron / opevnené / prešovskej / sídlisko / Spišský hrad

devätnástom / gotický / spustol / vyhorel / zachovanej

devätnástom / gotický / spustol / vyhorel / zachovanej

6. **Prečítajte si nasledujúce výroky týkajúce sa Spišského hradu a rozhodnite (vyberte), či sú pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).**

a) Spišský hrad prevzal funkciu správneho centra regiónu, ktoré bolo predtým na susednom kopci Dreveník.

áno / nie

b) Hrad sa neubránil útoku Tatárov. áno / nie

c) Keď sa najstaršia mohutná obranná veža zrútila, na jej mieste bola vybudovaná cisterna. áno / nie

d) Spišský prepošt sa v 13. storočí podieľal na prestavbe hradu a vybudoval si tu aj svoj palác. áno / nie

7. Na obrázku vidíte pohľad na terajší Katedrálly chrám sv. Martina, ktorý dominuje Spišskej Kapitule.

Pozorne si prečítajte nasledujúce výroky týkajúce sa tejto stavby a rozhodnite (vyberte), či sú pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).

a) Katedrálly chrám začali stavať už v 12. storočí.

áno / nie

b) Katedrálly chrám začali stavať v 13. storočí.

áno / nie

c) Katedrálly chrám nikdy nemal emporu.

áno / nie

d) K pôvodnej stavbe bola pristavaná baroková pohrebná kaplnka rodiny Zápoľských. áno / nie

e) K pôvodnej stavbe bola pristavaná gotická pohrebná kaplnka rodiny Zápoľských. áno / nie

f) Románske stavebné obdobie reprezentujú združené okná, ktoré je vidieť na oboch vežiach. áno / nie

8. Na obrázku je pohľad na časť interiéru kostola v Žehre.

Z ponúknutých možností správne vyberte (označte) štyri, ktoré sa týkajú kostola v Žehre.

a)	b)	c)	d)
dvojloďová stavba	trojloďová stavba	viac vrstiev fresiek	byzantské vplyvy na tvorbu fresiek
e)	f)	g)	h)
maľba Strom smrti	Ladislavovská legenda	iba jedna vrstva fresiek	románsky oltár

9. Pozorne si prečítajte nasledujúci text týkajúci sa dreveného evanjelického artikulárneho kostola v Kežmarku a opravte v ňom štyri chyby. Zvýraznené slová sú správne a nie je možné ich meniť/opravovať. V prvom stĺpci vyberte z možností chybný údaj / slovo a napíšte k nemu aj správne znenie.

Kostol bol **postavený** na základe 26. artikuly (článku) Štefánskeho **snemu** z roku 1681. **Prvá stavba** dreveného kostola bola postavená v šesťnástom storočí. **Finančne** na stavbu kežmarského kostola prispeli aj **protestanti** z južnej Európy. Švédsky a nórsky **kráľ** nariadili pre tento účel **urobiť** vo svojej krajine **zbierky**.

chybný údaj správny údaj

1681 / 26 / artikuly / dreveného / šesťnástom / Štefánskeho

1681 / 26 / artikuly / dreveného / šesťnástom / Štefánskeho

južnej / krajine / nórsky / prispeli / Švédsky

južnej / krajine / nórsky / prispeli / Švédsky

10. Na obrázku je menej tradičný pohľad na časť areálu kostola v Leštínách.

Prečítajte si nasledujúce výroky týkajúce sa obce Leštiny a kostola v nej a správne vyberte, či sú pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).

a) Obec Leštiny sa nachádza v Chočských vrchoch. áno / nie

b) V obci bola od 17. storočia zriadená evanjelická škola. áno / nie

c) Zvonica (na obrázku vľavo dole) bola postavená už v 18. storočí. áno / nie

d) V interiéri kostola sa nachádza renesančný oltár. áno / nie

e) Kostol bol postavený prevažne z bukoveho dreva. áno / nie

11. Na obrázku vidíte pohľad na Kostol Všetkých svätých v Tvrdošíne.

Z ponúkaných tvrdení vyberte šesť, ktoré sa týkajú kostola v Tvrdošíne.

- a) Najstaršia časť kostola je románska a pochádza zo 16. storočia.
- b) Najstaršia časť kostola je gotická a pochádza zo 16. storočia.
- c) Kostol bol pôvodne gotický a bol postavený v 15. storočí.
- d) Kostol sa nachádza v malom parku v centre mesta.
- e) Kostol sa nachádza na miestnom cintoríne.
- f) V interiéri je dodnes zachovaný gotický oltár.
- g) V interiéri je dodnes zachovaný barokový oltár.
- h) Časť gotického oltára z kostola sa teraz nachádza v Múzeu krásnych umení v Budapešti.
- i) Dnešná zreštaurovaná podoba kostola rešpektuje renesančnú úpravu zo 17. storočia.
- j) V interiéri sa nachádza neskororenesančná kazateľnica.

12. Na obrázku vidíte rekonštrukciu zdravotníckeho vozňa vlaku z 1. svetovej vojny.

Prečítajte si nasledujúce výroky týkajúce sa príčin, priebehu a následkov tohto vojenského konfliktu a vyberte, či sú pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).

- a) Oficiálnou príčinou vzniku vojny bolo zavraždenie následníka trónu Nemeckého cisárstva. áno / nie
- b) Najväčšie bitky na západnom fronte sa odohrali pri rieke Somme a Marne a pri meste Štrasburg. áno / nie
- c) Rusko sa zapojilo do vojny ešte v roku 1914, ale už v roku 1917 podpísalo Brest-Litovskú mierovú zmluvu. áno / nie
- d) USA sa do vojny zapojili až v roku 1918. áno / nie
- e) Počet mŕtvych v tomto vojenskom konflikte bol vyšší ako 10 miliónov. áno / nie

13. Na vojnové udalosti prvej svetovej vojny reagoval aj významný slovenský básnik Pavol Országh Hviezdoslav. Do pripraveného políčka uveďte gramaticky správne, ako sa volala táto jeho báseň.

14. **V súvislosti so vznikom ČSR v roku 1918 si p o z o r n e p r e č í t a j t e nasledujúce výroky a rozhodnite, či sú pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).**

a) Politici Dohody mali od začiatku vojny za cieľ rozbiť Rakúsko-Uhorsko. áno / nie

b) Zásluhou aktívneho domáceho odboja uznali štáty Dohody Československú národnú radu, ktorá pôsobila v zahraničí, za česko-slovenskú vládu. áno / nie

c) Tomáš Garrigue Masaryk uverejnil vo Washingtone dňa 28.10. 1918 Vyhlásenie nezávislosti ČSR. áno / nie

d) Vavro Šrobár nepresadzoval spojenie Slovákov a Čechov do jedného štátu. áno / nie

15. **Po prvej svetovej vojne sa mapa Európy výrazne prekreslila. Potiahnutím rozdeľte štáty podľa toho, či svoje územie v Európe zväčšili, alebo sa ich územie zmenšilo.**

1. Nemecko	☐ svoje územie zväčšili	☐ svoje územie zmenšili
2. Taliansko	☐ svoje územie zväčšili	☐ svoje územie zmenšili
3. Francúzsko	☐ svoje územie zväčšili	☐ svoje územie zmenšili
4. Rusko	☐ svoje územie zväčšili	☐ svoje územie zmenšili

16. **V roku 1919 vznikla na krátky čas Slovenská republika rád. V súvislosti s jej vznikom rozhodnite, či sú uvedené výroky pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).**

a) Pri vytvorení Slovenskej republiky rád zohrala významnú úlohu maďarská červená armáda. áno / nie

b) Vytvorenie Slovenskej republiky rád bol pokus udržať Slovensko v maďarskom/uhorskom štáte. áno / nie

c) Slovenská republika rád jestvovala dva mesiace. áno / nie

17. Do odpověďových políček podľa nasledujúcich indícií gramaticky správne zapíšte dnešný názov dvoch významných slovenských miest. Na obrázku vidíte pohľad na významnú kultúrnu inštitúciu v jednom z nich.

a) V roku 1919, keď sa ešte väčšina jeho obyvateľov hlásila k nemeckej alebo maďarskej národnosti, dostalo mesto na návrh Vavra Šrobára nový názov, ktorý pochádzal zo starého slovanského pomenovania.

b) Sídlilo v ňom vedenie Slovenskej národnej strany a na tajnej porade 24. mája 1918 sa v ňom slovenskí politici definitívne rozhodli rozísť sa s Uhorskom a vytvoriť spoločný štát s Čechmi. Pomôžte si aj obrázkom.

18.

Do odpoveďových políčok podľa nasledujúcich indícií gramaticky správne zapíšte priezviská osobností svetových dejín. Ako pomôcku máte uvedené niektoré písmená v ich priezviskách.

a) Bol synom kováča, pracoval ako učiteľ a neskôr ako novinár. V roku 1919 založil teroristickú organizáciu. V roku 1922 zorganizoval pochod na hlavné mesto krajiny, z ktorej pochádzal. Jej panovník ho následne poveril zostavením vlády. __ _

s s _ _ _ _ _

b) Pochádzal z rodiny rakúskeho colného úradníka. Vo svojej knihe písal o vedúcej úlohe Germánov a menejcennosti

Slovanov. Politickú moc a funkciu kancelára však získal mimo rodnej krajiny. _ _ _ _ _

c) Študoval právo na Harvarde. Mal závažné ochorenie – obrnu, a preto musel chodiť s pomocou bariel. Je označovaný ako najúspešnejší prezident svojej krajiny a do tejto funkcie bol zvolený štyri razy za sebou. _ o o _ _ _ _ _

d) Odmietal politiku ústupkov voči nacistickému Nemecku. Keď bol v roku 1940 zvolený do funkcie premiéra, povedal, že svojmu národu môže ponúknuť krv, slzy a pot. V roku 1953 mu udelili Nobelovu cenu za literatúru. Ch __ ch __ _ _

19. Na obrázku vidíte časť obrazu Albína Brunovského, ktorý sa pri svojej tvorbe inšpiroval aj maliarmi surrealizmu. Obraz je v súčasnosti umiestnený v budove Národnej rady Slovenskej republiky.

Z týchto možností vyberte správne priezvisko toho umelca, ktorý nepatrí do skupiny:

a) dadaistov - Tzara, Arp, Duchamp, Chagall Arp / Chagall / Duchamp / Tzara

b) surrealistov - Ernst, Arp, Dalí, Miró Arp / Dalí / Miró / Ernst

20. Na obrázku vidíte pohľad na časť centra Žiliny.

V súvislosti s udalosťami v Žiline doplňte do každej z viet správne slovo spomedzi uvedených možností.

a) Hlinkova slovenská ľudová strana vyhlásila v Žiline po rokovaníach 5. až 6. 10. 1938 slovenskú

autonómiu / federáciu / konfederáciu / samostatnosť .

b) Rozhodnutie zo Žiliny ústredná vláda v Prahe akceptovala / spochybnila / zamietla / zrušila .

c) Ústavný zákon o novom postavení Slovenska prijal v novembri 1938 aj československý parlament. Slovensko dostalo nový úradný názov Slovenská/ý/é krajina / okolie / republika / štát .

21. **Pozor ne si prečítajte výroky spojené s udalosťami, ktoré sa udiali na Slovensku v rokoch 1938 až 1945 a rozhodnite, či sú uvedené výroky pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).**

a) Nemecká a talianska vláda v novembri 1938 rozhodli Viedenskou eremitážou o odstúpení časti územia Slovenska v prospech Maďarska. áno / nie

b) Ústredná vláda v Prahe dňa 10. 3. 1939 odvolala slovenskú vládu a vyhlásila na Slovensku výnimočný stav. áno / nie

c) Napäté vzťahy medzi Slovenskom a Maďarskom už pár dní po slovenskom osamostatnení vyvrcholili „malou vojnou“. áno / nie

d) Vládne nariadenie – Židovský kódex z roku 1941, diskriminoval Židov. áno / nie

e) Slovenská národná rada v decembri 1942 zjednotila odbojové skupiny (hnutia) Vianočnou dohodou. áno / nie

f) Slovenské národné povstanie bolo vyhlásené 29. 8. 1943. áno / nie

22.

Rozhodnite, ku ktorej udalosti z uvedených dvojíc došlo skôr. Vyberte možnosť A alebo B.

- útok Nemecka na Francúzsko (A)

alebo útok Nemecka na Poľsko (B)

A / B

- bitka pri Kursku (A)

alebo sformulovanie Atlantickej charty USA – Veľká Británia (B)

A / B

- kapitulácia Nemecka (A)

alebo použité atómových bômb proti Japonsku (B)

A / B

- kapitulácia Talianska (A)

alebo Postupimská konferencia (B)

A / B

- vylodenie spojencov v Normandii (A)

alebo Jaltská konferencia (B)

A / B

- útok Japonska na tichomorské ostrovy USA (A)

alebo bitka pri Stalingrade (B)

A / B

Autori: doc. PhDr. Adriana Kičková, PhD., Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Recenzentka: Mgr. Anna Žideková

Redaktorka: Mgr. Janka Škutová

Fotografie: Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, 2022

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády